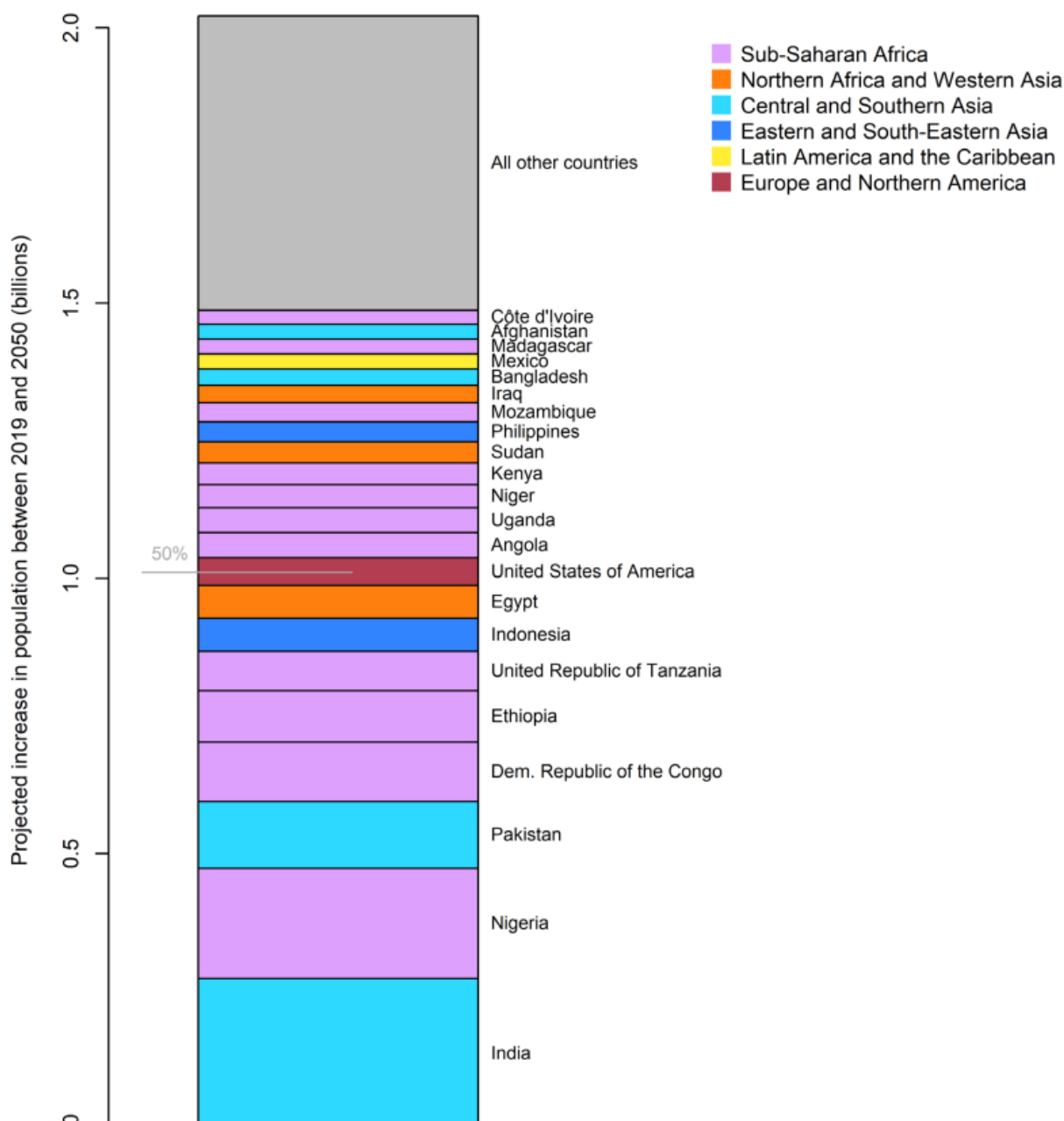

OSKA trendikaardid. Tööjõu- ja oskuste vajadust mõjutavad tulevikutrendid 2030

Maailma rahvaarv jätkab kasvamist, Eestis sõltub muutus peamiselt rändest

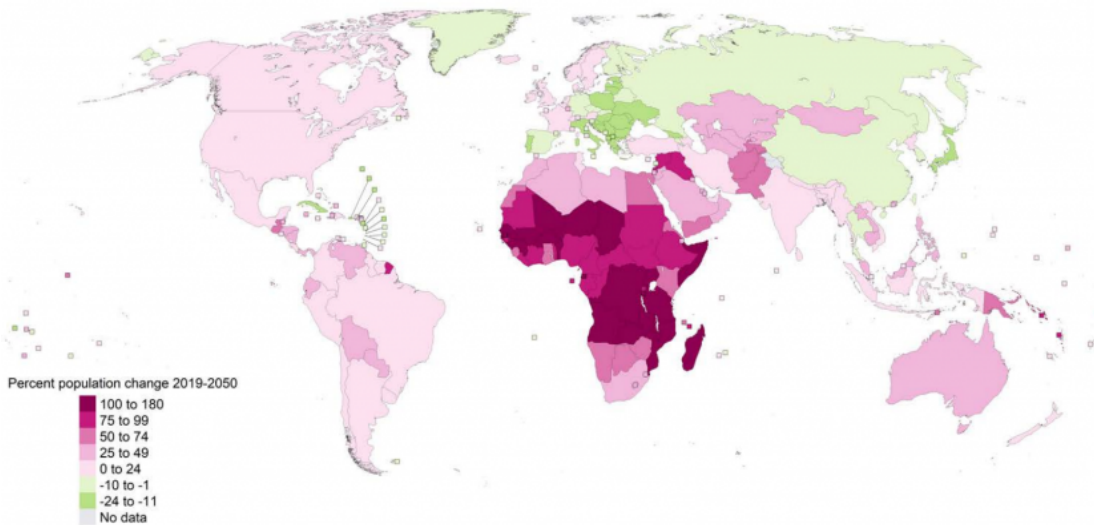
Trendi mõju avaldumine

1. **Maailma rahvaarv jõudis 2019. aastal 7,7 mld inimeseni.** Aastaks 2030 prognoositakse kasvu 8,5 mld ning aastaks 2050 koguni 9,7 mld inimeseni. ([United Nations, 2019a \[1\]](#)) (vt joonis 1)

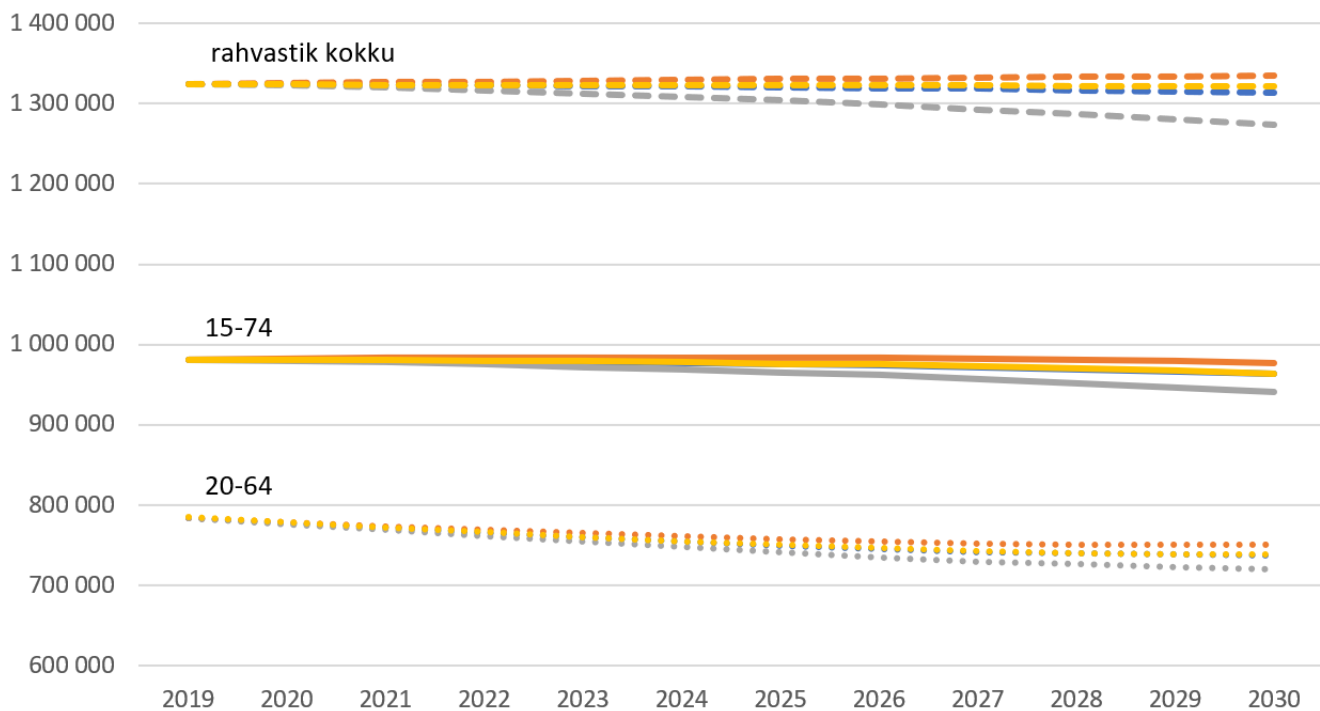
Joonis 1. Riigid nende osakaalu järgi rahvastiku prognoositavasse kasvu aastatel 2019–2050 (rahvastikuprognooosi keskmine stsenaarium). Allikas ÜRO ([United Nations, 2019a \[2\]](#))

2. **Tuleviku demograafia jagab maailma kaheks: üks osa on kasvava rahvastikuga ja teise osa rahvastik väheneb** ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[3\]](#); [United Nations, 2019a \[4\]](#)). (vt joonis 2) Umbes 60% maailma elanikkonnast elab riikides, mille rahvastik kahaneb või ei kasva ([ILO, 2019a \[5\]](#)).

Joonis 2. Rahvaarvu prognoositav muutus riigiti aastatel 2019–2050 (rahvastikuprognooosi keskmine stsenaarium). Allikas: ÜRO ([United Nations, 2019a \[6\]](#))

3. **Rohkem kui pool rahvastiku juurdekasvust aastani 2050 tuleb n-ö Sahara-taguse Aafrika riikidest** ([United Nations, 2019a \[7\]](#)). Aastal 2050 elab iga neljas maailma elanik Aafrikas ([ILO, 2019a \[8\]](#)). Rahvastiku kasv Aasias, Ladina-Ameerikas, Euroopas ja Põhja-Ameerikas jõuab oma haripunkti ning hakkab juba enne sajandi lõppu langema ([United Nations, 2019a \[9\]](#)).
4. **Prognooside kohaselt väheneb aastatel 2019–2050 ühe protsendi võrra või rohkem 55 riigi või piirkonna elanikkond**, seda enamasti madala sündimuse, aga mõnel pool ka suure väljarände tõttu. **Suurimat elanikkonna suhtelist vähenemist (20% või enam) on oodata Bulgaarias, Lätis, Leedus ja Ukrainas.** ([United Nations, 2019a \[10\]](#))
5. **Kahe kolmandiku EL-i piirkondade elanikkond väheneb aastaks 2050** (vrd 2019, NUTS 3 tase). Riigiti on rahvastikuprognooosides märkimisväärsed erinevused. Eestis kasvab elanikkond vaid pealinna piirkonnas, Lätis ja Leedus väheneb rahvastik kõigis piirkondades ning enamikus vähemalt 20%. ([Population projected..., 2021 \[11\]](#))
6. **Alates 1990. aastate algusest on Eesti rahvaarv vähenenud veerand miljoni inimese võrra.** Eesti inimarengu aruande (EIA) rahvastikuprognooosi kohaselt **jätub rahvaarvu vähenemine tõenäoliselt ka paari järgneva aastakümne vältel.** ([Puur jt, 2018 \[12\]](#); [Eesti Koostöö Kogu, 2017 \[13\]](#))
7. **EIA rahvastikuprognooosi kohaselt**, kui sisse- ja väljaränne oleksid tasakaalus ning sündimus jääks praeguse taseme lähedusse, **väheneks Eesti rahvaarv 2035. aastaks võrdluses praeguse kümnendi keskpaigaga (2015) 84 000 inimese võrra (-6,4%)** ([Puur jt, 2018 \[14\]](#); [Eesti Koostöö Kogu, 2017 \[15\]](#)).
8. **Statistikaameti rahvastikuprognooosi** ([Statistikaamet. Rahvastikuprognooos 2020-2080... \[16\]](#)) **põhistsenaariumi** järgi väheneb 15–74-aastaste inimeste arv 2030. aastaks 2019. aasta baastasemega võrreldes 1,8% ehk ca 17 500 inimese võrra. 20–64-aastaste vanuserühm kahaneb prognoosi kohaselt kiiremini, 5,9% ehk 46 600 inimese võrra. (vt joonis 3).

Joonis 3. Aastate 2019–2030 rahvaarv kokku ja tööealine elanikkond 2019. aasta rahvastikuprognosi järgi, neli stsenaariumi. Allikas: Statistikaamet ([Statistikaamet. Rahvastikuprognosis 2020-2080... \[17\]](#))

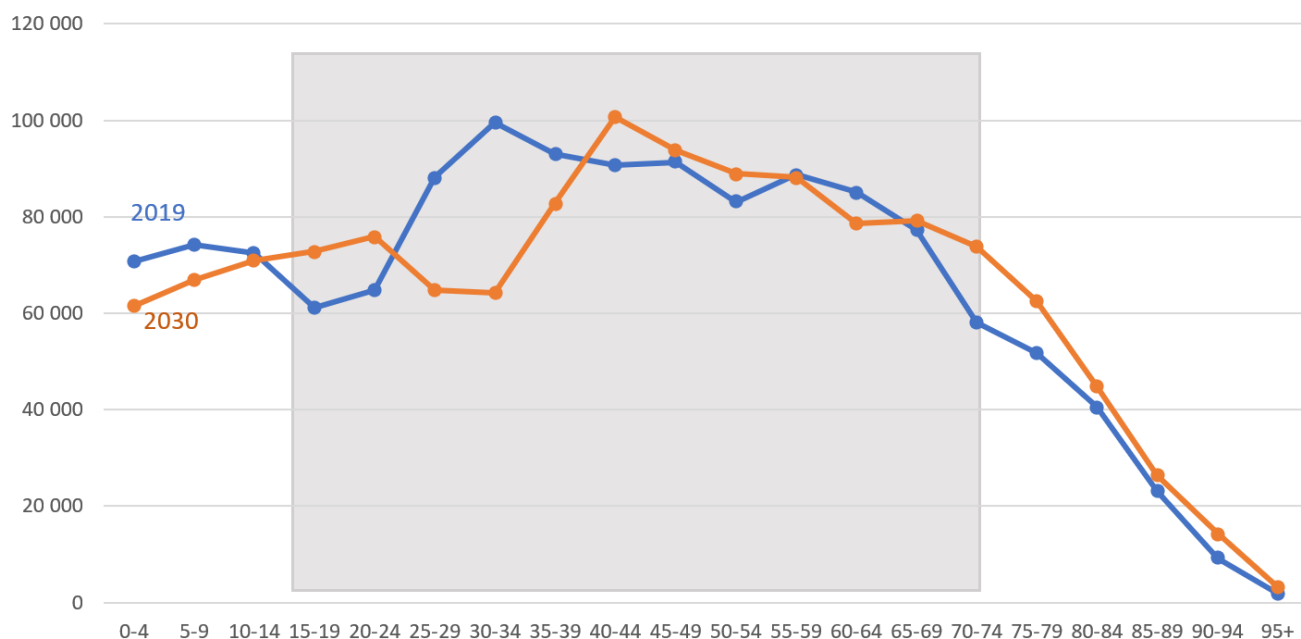
9. **Rahvastikuprognosi kõige optimistlikum stsenaarium** ([Statistikaameti 2019 rahvastikuprognosi 2. stsenaarium... \[18\]](#)) näeb aastaks 2030 ette tööealise elanikkonna (15–74) väikest, –0,3% langust, **kõige pessimistlikum stsenaarium** ([Statistikaameti 2019 rahvastikuprognosi 3. stsenaarium... \[19\]](#)) 4% langust (vt joonis 3). Ka 20–64-aastaste vanuserühma kahanemine sisaldub kõigis stsenaariumides, kõikides 2030. aastaks 4,3%-st 8,1%-ni.
10. Lähema paarikümne aasta vaates võib iga-aastane paari tuhande inimese võrra **positiivne rändesaldo pidurdada Eesti rahvaarvu muutumist** rohkem kui sündimuse suurenemine ([Puur jt, 2018 \[20\]](#)).

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut](#).

Trendi mõju töökohtadele

1. **Tööealiste 25–64-aastaste ja üle 65-aastaste inimeste arvu suhe langeb mitmel pool maailmas.** Prognoositakse, et aastaks 2050 on 48 riigis – peamiselt Euroopas, Põhja-Ameerikas ning Ida- ja Kagu-Aasias – see suhtarv langenud alla kahe, mis tähendab, et iga üle 65-aastase inimese kohta on vähem kui kaks tööealist elanikku. ([United Nations, 2019b \[21\]](#); [Euroopa Komisjon, 2018 \[22\]](#))
2. **Enamikus Sahara-taguses Aafrikas ning mitmes Aasia, Ladina-Ameerika ja Kariibi mere riigis loob tööealise elanikkonna kasv võimalusi majanduskasvuks** ([United Nations, 2019b \[23\]](#)).
3. **Aastaks 2030 (vrd 2016) kahaneb Euroopa tööjõud 2% võrra**, hoolimata eeldusest, et tööhõive määr veidi kasvab ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[24\]](#); [Euroopa Komisjon, 2018 \[25\]](#)).
4. Madalat sündimust võiks kompenseerida rändega, kuid **varasemad kogemused Euroopa majanduse turgutamisel sisserände toetamisega on selles vallas lisanud hulga kahtlusi** ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[26\]](#)).

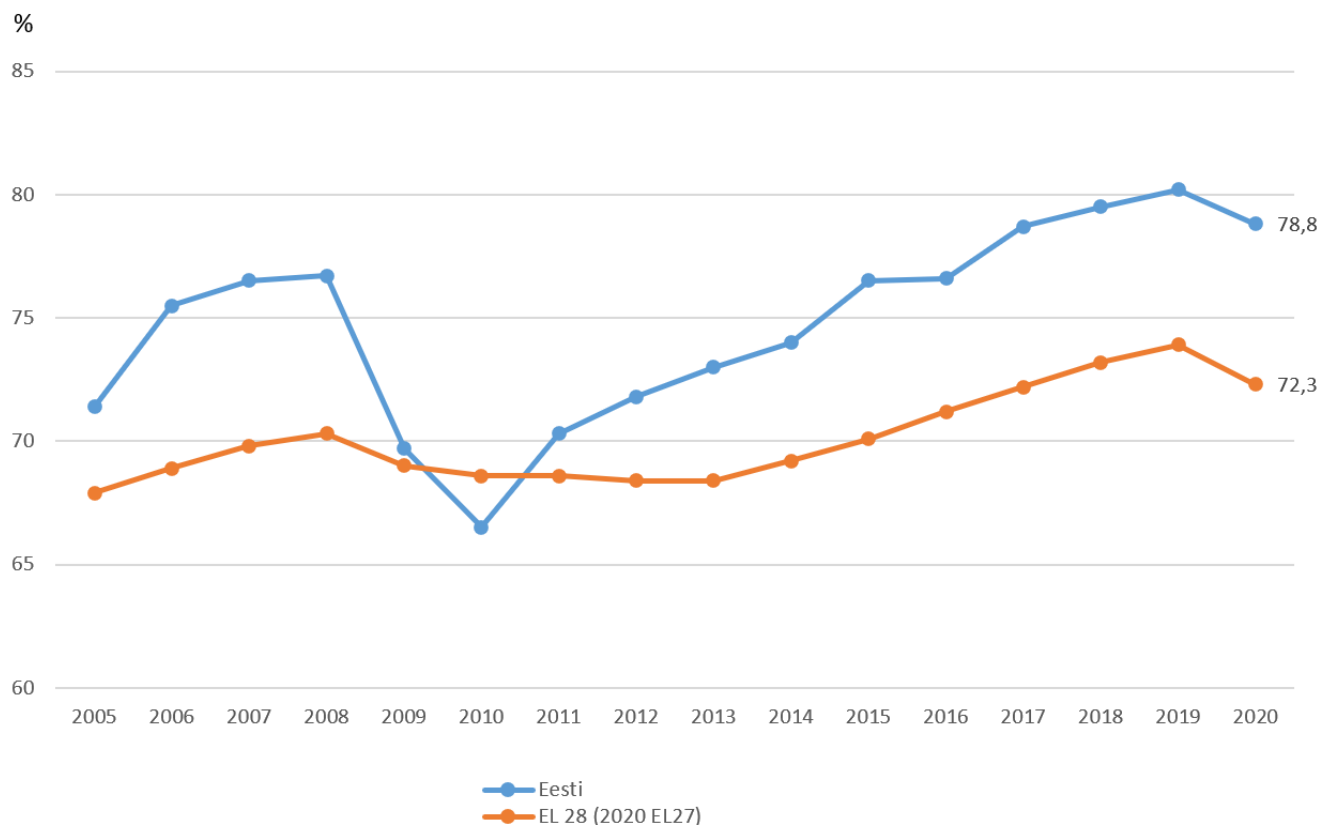
5. Kuna taasiseseisvumise järel langes sündide arv Eestis kaks korda, võib **järgmisel kümnendil tekkida tööealises elanikkonnas märkimisväärne struktuurimuutus** (vt joonis 4). Oluliselt vähemaks jääb 25–35-aastasi, kes on mitmes kiire arenguga sektoris üks otsitumaid vanuserühmi. Kasvab nii vastsetl tööikka jõudvate noorte kui ka vanemaeealiste arv ([Statistikaamet. Rahvastikuproгноos 2020-2080... \[27\]](#)).

Joonis 4. Rahvaarv vanuserühmiti 2019. aasta 1. jaanuari seisuga ning rahvastikuproгноos aastaks 2030. Allikas: Statistikaameti rahvastikuproгноos 2019, põhistsenaarium ([Statistikaamet. Rahvastikuproгноos 2020-2080... \[28\]](#))

6. Kui 20–64-aastaste vanuserühm on Eestis viimastel aastatel vähenenud keskmiselt 0,4% võrra aastas, siis 15–74-aastaste arv on alates 2018. aastast taas kasvanud ([Euroopa Komisjon, 2018 \[29\]](#)).

Vaatamata 20–64-aastaste arvu vähenemisele kasvas nende tööhõive määr 2010. aastast stabiilselt kuni 2019. aastani, mil maailma tabas COVID-19 pandeemia ([Eurostat. Employment and activity... \[30\]](#)) (vt joonis 5). Aasta-aastalt on kasvanud ka tööga hõivatute koguarv (2009. aastal 594 000, 2019. aastal 671 000 ja 2020. aastal 657 000) ([Statistikaamet. Hõivatud ja palgatöötajad... \[31\]](#)).

Joonis 5. 20–64-aastaste tööhõive määr Eestis ja Euroopa Liidus (%) aastatel 2005–2020. Allikas: Eurostat ([Eurostat. Employment and activity... \[32\]](#))

7. **Muutused tööturul ei ole demograafiliste muutuste poolt üheselt determineeritud.** Erinevalt hõivatute arvust määravad hõivatute ja ülalpeetavate proportsiooni eelkõige hõivemuutused, mitte rahvastikuprotsesside dünaamika. ([Puur jt, 2018 \[33\]](#))
8. Rändevoogude tasakaalu korral ja aktiivseid tööhõivepoliitika rakendamata hõivatute arv **Eestis** aastaks 2035 väheneks, kuid **aktiivsete hõivepoliitikatega on teoreetiliselt võimalik peaaegu täies ulatuses ära hoida töötavate inimeste arvu vähenemine** ([Puur jt, 2018 \[34\]](#); [Eamets jt, 2018 \[35\]](#)).
9. **Tööturg muutub eripalgelisemaks:** suureneb naiste hõive, muutuvad soorollid, tänu suurenenud mobiilsusele kasvab eripalgeliste rahvusrühmade osakaal (suuremad kultuurierinevused) jne ([Eamets, 2018 \[36\]](#)).
10. Tuleviku majandused on vähem tööjõumahukad. **Ka väiksem, kuid haritum elanikkond võib olla konkurentsieeliseks.** ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[37\]](#))
11. **Poliitikad, mis hõlbustavad emade töölkäimist,** on positiivse mõjuga Euroopa demograafiale, majandusele ning võrdsemate võimaluste loomisele ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[38\]](#)).
12. Lähema kahe aastakümne jooksul on **Eestil võimalik rahvastiku hariduskoostise paranemise, pensioniea tõusu ja lõimumise toel vältida hõivatute ja ülalpeetavate suhte märkimisväärselt halvenemist. Aktiivne hõivekasvu toetav poliitika** on tõsiselt võetav alternatiiv võõrtöötajate ulatuslikule ja väheselektiivsele maaletoomisele. ([Puur jt, 2018 \[39\]](#))

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut.](#)

Trendi mõju oskustele

1. Rahvastikumuutustega eduka toimetuleku strateegia peaks toetama **pika tööelu eelduseks olevat tervise säilitamist ja elukestvat õppimist** ([Puur jt, 2018 \[40\]](#)).
2. Elanikkonna vähenemist ja vananemist saab osaliselt kompenseerida **elukestva õppe, mitmekihilise karjäärimudeli ja pensioniea astmelise tõusuga** ([Pärna, 2016 \[41\]](#)).
3. **Eri kultuuride tundmine on tulevikus kindlasti üks võtmeoskusi** ([Eamets, 2018 \[42\]](#)). Uued organisatsioonid on üha mitmekultuurilisemad, ühendades maailma eri riikidest pärit oskustööjõudu, kes töötavad mitmekülgsetes meeskondades ([ILO, 2019a \[43\]](#)).
4. **Võrreldes USA, Kanada või Austraaliaga, saabub Euroopasse vähem kõrge kvalifikatsiooniga sisserändajaid.** Kõrghariduse omandamine kogu maailmas on alates 1990. aastatest enam kui kahekordistunud (13,6%-lt 29,2%-le). Aastaks 2030 on arengumaades kolm korda rohkem oskustöölisi kui kõrge sissetulekuga (OECD) riikides. Siiski on ainult murdosa uutest EL-i saabunutest töörandajad. **Ligi kaks kolmandikku EL-i suunduvast rändevoost on seotud kas perekonna taasühinemisega või asüülitaotlemisega.** ([European Political Strategy Centre, 2019 \[44\]](#))
5. Eesti peaks tegelema oma **töö- ja hariduskeskkonna atraktiivsena hoidmisega** nii kohalikele inimestele kui ka välistöötajatele ([Pärna, 2016 \[45\]](#)).

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut](#).

Trendi mõju ühiskonnale, majandusele, haridusele

1. **Maailma rahvastiku kasv mõjutab laialdaselt globaalset julgeolekut, rännet, energia tarbimist, sotsiaalseid ja majanduslikke arengusuundumusi, elukeskkonda ning paljusid muid valdkondi** ([Arenguseire Keskus, 2020b \[46\]](#)). Tööealiste inimeste vähenev osakaal avaldab survet sotsiaalkaitsesüsteemidele ([United Nations, 2019b \[47\]](#)).
2. **Maailma rahvastiku jätkuv kiire kasv on proovikiviks säästva arengu tagamisel.** 47 kõige vähem arenenud riiki on ühtlasi ka kõige kiirema rahvaarvu kasvuga riikide hulgas, mitmes neist prognoositakse elanikkonna kahekordistumist aastaks 2050 (vrd 2019). ([United Nations, 2019a \[48\]](#))
3. ÜRO hinnangul peaksid vananeva elanikkonnaga riigid astuma samme, et kohandada riiklikku poliitikat ja programme eakate inimeste kasvava osakaaluga vastavaks ([United Nations, 2019a \[49\]](#)).
4. **Naiste kasvav haridustase** ja sellest tulenev sisenemine tööturule suurendab hõivet, ennekõike kolmanda maailma riikides ([Eamets, 2018 \[50\]](#)).
5. **Vähenev sündimus Euroopas on osaliselt soolise ebavõrdsuse kõrvalmõju.** Euroopa naised teevad rohkem kui kaks korda rohkem koduseid töid, teenivad 16,2% vähem kui meeskolleegid ja naiste tööhõive määr on 10% madalam kui meestel. ([European Strategy and Policy Analysis System, 2019 \[51\]](#))
6. **Kuigi naistel on keskmiselt kõrgem haridustase kui meestel, on naiste seas endiselt vähem juhte,** naiste palk on madalam ning naised on ülesindatud teatud tööturuvaldkondades (sh mitteametlik töötajad ja palgata peretöö) ([ILO, 2019a \[52\]](#)). (Vt ka trendi [Väärtusmaailm teiseneb > Suurenev sotsiaalne sidusus leevendab sotsiaalset ebavõrdsust](#).)
7. **Eesti Statistikaameti andmetel oli naiste brutotunnitasu 2019. aastal 17,1% väiksem kui meestel.** Sooline palgalõhe vähenes aastaga 0,9 protsendipunkti. Palgalõhe on alates 2013. aastast vähenenud 7,7 protsendipunkti. ([Sooline palgalõhe..., 2020 \[53\]](#))
8. Rahvastikukao peatamise ja Eesti rahvaarvu stabiliseerimise eesmärgi saavutamisel tuleks **panustamist perepoliitikasse** ja seeläbi saavutatavat sündimuse suurenemist käsitleda **alternatiivina sisserände hoogustamisele** ([Puur jt, 2018 \[54\]](#)).

Vaata lisaks megatrendi [Rahvastikumuutused suunavad arengut](#).

Allikad

- [1.](#) [2.](#) [4.](#) [6.](#) [7.](#) [9.](#) [10.](#) [48.](#) [49.](#) United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019a). **World Population Prospects 2019: Highlights (ST/ESA/SER.A/423)**. Kasutatud 28.03.2021, https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf
- [3.](#) [24.](#) [26.](#) [37.](#) [38.](#) [51.](#) European Strategy and Policy Analysis System (ESPAS) (2019). **Global Trends to 2030: Challenges and Choices for Europe**. Gaub, F. (toim.). [doi:10.2872/074526](https://doi.org/10.2872/074526)
- [5.](#) [8.](#) [43.](#) [52.](#) ILO (2019a). **Changing business and opportunities for employers' and business organizations**. International Labour Office and International Organisation of Employers – Geneva: ILO and IOE. Kasutatud 9.03.2021, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---act_emp/documents/publication/wcms_679582.pdf
- [11.](#) **Population projected to decline in two-thirds of EU regions**. (2021). Eurostat, 30. aprill. Kasutatud 17.05.2021, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210430-2>
- [12.](#) [14.](#) [20.](#) [33.](#) [34.](#) [39.](#) [40.](#) [54.](#) Puur, A., Eamets, R., Piirits, M., Klesment, M. (2018). **Integreeritud rahvastiku- ja hõiveprognoos: Eesti valikud aastani 2100**. Riigikogu Toimetised 38/2018. Kasutatud 22.03.2021, <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2018/12/Integreeritud-rahvastiku-ja-h%C3%B5iveprognoos-Eesti-valikud-aastani-2100.-Puur-Eamets-Piirits-Klesment.pdf>
- [13.](#) [15.](#) Eesti Koostöö Kogu (2017). **Eesti inimarengu aruanne 2016/2017. Eesti rändeajastul**. Tammaru, T. Eamets, R., Kallas, K. (toim.). Kasutatud 17.05.2021, <https://www.2017.inimareng.ee/>
- [16.](#) [17.](#) [27.](#) [28.](#) **Statistikaamet. Rahvastikuprognoos 2020-2080 (4 stsenaariumi, aluseks 1. jaanuari 2019 rahvaarv)**. Statistikaameti andmebaas, tabelid RV086-RV088. Kasutatud 2.04.2021, <https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik>
- [18.](#) **Statistikaameti 2019 rahvastikuprognoosi 2. stsenaarium**: summaarne sündimuskordaja 1,9, aastane välisrändesaldo +3000.
- [19.](#) **Statistikaameti 2019 rahvastikuprognoosi 3. stsenaarium**: summaarne sündimuskordaja 1,72, aastane välisrändesaldo 0.
- [21.](#) [23.](#) [47.](#) United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019b). **World Population Prospects 2019: Highlights. Ten key findings**. Kasutatud 22.03.2021, https://www.connaissancedesenergies.org/sites/default/files/pdf-actualites/WPP2019_10KeyFindings.pdf
- [22.](#) [25.](#) [29.](#) Euroopa Komisjon (2018). **The 2018 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2016-2070)**. Brussels. Kasutatud 27.04.2021, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip079_en.pdf
- [30.](#) [32.](#) **Eurostat. Employment and activity by sex and age - annual data**. Eurostati andmebaas, tabel LFSI_EMP_A. Kasutatud 2.04.2021, https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_emp_a&lang=en
- [31.](#) **Statistikaamet. Hõivatud ja palgatöötajad tegevusala järgi**. Statistikaameti andmebaas, tabel TT0200. Kasutatud 23.05.2021, https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_tooturg_heivatud_aastastatistika/TT0200

- [35.](#) Eamets, R., Puur, A., Piirits, M., Anniste, K., Sakkeus, L., Klement, M. (2018). **Eesti tööjõu prognoos: sisseränne vs hõivemuutus.** RITA-ränne projekt. Kasutatud 28.03.2021, https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/luhikokkuvote_1_toojou_pakkumine_sisseanne_ja_hoive_4_02.07.2018.pdf
- [36.](#) [42.](#) [50.](#) Eamets, R. (2018). **Mis suunas areneb tulevikumajandus ja mis oskusi siis vajatakse?** Riigikogu Toimetised 37, 31:42. Kasutatud 22.03.2021, <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2018/06/Eamets.pdf>
- [41.](#) [45.](#) Pärna, O. (2016). **Töö ja oskused 2025. Ülevaade olulisematest trendidest ja nende mõjust Eesti tööturule 10 aasta vaates.** Tallinn: Kutsekoda. <https://oska.kutsekoda.ee/uuring/8131-2/>
- [44.](#) European Political Strategy Centre (2019). **10 Trends shaping the future of work.** doi:10.2872/69813
- [46.](#) Arenguseire Keskus (2020b). **Globaalsed jõujooned 2035. Stsenaariumid ja tähendus Eesti jaoks.** Tallinn: Arenguseire Keskus. Kasutatud 31.03.2021, https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2020/02/2020_globaalsed-joujooned_aruanne.pdf
- [53.](#) **Sooline palgalõhe väheneb, aga visalt.** (2020). Statistikaamet, uudised, 22. juuli. Kasutatud 28.03.2021, <https://www.stat.ee/et/uudised/pressiteade-2020-087>